

— Na zadnjem Zavezinem delegacijskem zborovanju o Božiču v Ljubljani smo sprejeli nov »Poslovni red« in tamkaj ustanovili četvero odsekov, ki jim stoji na čelu gospodarski odsek. Član tega odseka je tudi naš tržaški tovariš Karel Gruntar. In na naslov tega odseka govorim te besede! — Doslej imamo slovenski učitelji dva denarna zavoda; starejši ima naslov »Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, r. z. z. o. j.«, mlajši se pa imenuje »Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju, r. z. z. o. j.« Oba naša denarna zavoda sta torej osnovana na združni podlagi, zato je njih temelj zdrav in odgovarja principom demokratizma. Oba zavoda delujeta tudi v vojnem času uspešno, izkazujejo lep promet ter sta sprčo zanesljivosti, vestnosti in solidnosti vodstev vredna našega zaupanja, kakor jima tega ne odreka nadzorojoča oblast. Imamo tudi nekaj organizacij, ki razpolagajo z večjim ali manjšim imetjem. Tudi tuintam leta nad našimi vrstami kaka bela vrana, ki nima le mrzle kače v žepu, temveč ki tudi lahko pokaže lepo cesarsko podobico. — Če bi navrnili vse te studence in studenčke v eno kotlino, bi se nateklo toliko dragocene materialne tekočine, da bi nastalo čedno jezerce — na njega dnu težko okovane blaginje. Ker pa imamo svoj denar razporejen sedaj na kupčke tukaj in tamkaj, so le skromni tisti dobički, ki kapljejo nam v korist. Bil sem vedno tega mnenja, da bi se morali organizovani učitelji oprijeti principa centralizacije svojih materialnih sredstev, kakor sem sicer nazora, da mora v drugem pogledu vladati princip porazdelitve dela, ki smo ga sedaj uveljavili v Zavezi in tudi v našem društvu. Mislim, da se ne motim v svojih nazorih, ako trdim, da bi nam več koristil naš denar, ko bi bil zbran na enem mestu in bi od tu nazvnil izvajal svojo magično razmnoževalno silo, nego da ga imamo ponižno razstavljenega v skromnih dozah križem sveta. Pet prstov, stisnjenih v pest, vedno občutneje udari, nego če jih imaš razklenjene. Tako bi bila tudi naša materialna pozicija jačja, če zlijemo svoje gnotne sile v eno močno centralo, ki jo bomo v bodočnosti bolj potrebovali, nego pa smo jo v preteklosti, to pa zato, ker moramo začeti obdelavati tudi svoje gospodarske polje ter se z ozirom na vse potrebščine gotovega značaja, ki segajo v naše privatno življenje, v našo organizacijo in v naše šolstvo, emancipirati od tujinstva, ki nam je dostikrat zaradi denar dobavljalo slab material, vedno pa je imelo od našega denarja lepe dobičke. Če pogledam samo lepo opremljeno in z učili založeno šolo, lahko trdim brez pretiravanja, da je vrgla ta šola tisočake v tuj žep. Če pogledam, koliko papirja porabi ena sama šola, se tedaj spominim lepih stotakov, ki polnijo malho tujemu človeku. Itd. In če sedaj pogledam šolo poleg šole po vsem našem ozemlju — ali se ne bi prijel za glavo, ko vem, da so šli milijoni iz naših krajev tja v mrzlo tujino, ki nas je tepla in nas še danes tepe? — Ali bi ne bil greh na našem narodnem gospodarstvu, če bi še dalje trpeli take razmere, ko vemo o njih, da so nam škodljive? In ni brez pomena, ako poudarjam, da bi na stotine naših ljudi dobilo v takih zavodih dobro delo in lep zaslužek, vrhutega pa bi tudi naše strokovno šolstvo moralo poglobiti in razširiti svoj delokrog. — Zdi se mi pa umestnejše, da o tem dalje javno ne razpravljam, ker velja v gospodarskih vprašanjih načelo: Malo besed in veliko dela! — Pripravljen sem pa na poklicanem mestu temeljito pojasniti svoje izvedljive načrte — izvedljive pa le v tem primeru, če se nam posreči centralizacija naših materialnih sredstev. Gotovo je, da se lotijo takih vprašanj drugi, če se jih mi ne bomo, in gotovo je tudi, da bo vsakemu od nas ljube, če jih izvedemo mi. — Združenje več denarnih zavodov v en sam zavod ni nič novega in nič težavnega. Tako fusijo je že izvedla n. pr. Jadranska banka. Treba je le uvideti v njih dobre volje prizadetih faktorjev. Če me ne vara moj optimizem, nam ne bo težko rešiti tega vprašanja, ker hočemo pač vsi delovati na našo skupno blaginjo. In če imamo močno centralo, je samo vprašanje časa in posledica razvoja, da ustanovimo podružnice tam, koder bo največ smisla za skupne koristi in največ umevanja združne ideje. — Iz teh širokih kontur izhaja sedaj moj predlog, ki se glasi:

»Učiteljsko društvo za Trst in okolico pozivlja vodstvo Zaveze, naj izkuša s fusijo našega ljubljanskega in celjskega denarnega zavoda ustanoviti v svojem okrilju centralo gospodarsko-kreditnega in hranilnega značaja. To delo naj poveri gospodarskemu odseku z naročilom, da se dela takoj loti in o uspehih poroča na naslednjem delegacijskem zborovanju.«

Tako dlog da na razgovor predsedujoči

podpredsednik tov. Ant. Šemè. Predlog je bil sprejet po kratki debati, ki so vanjo poslegli tovariši pl. Kleinmayr, Karel Gruntar in predlagalec.

Tovariš Josip Ribičič predlaga, naj izkuša društvo na merodajnem mestu doseči, da nadaljujejo s podržavljenjem učiteljstva CMD. Po pojasnilu ravnatelja tov. Ivana Vrščaja sprejme občni zbor tudi ta predlog.

Tovariš E. Gangl čestita našemu vnetemu in deloljubnemu predsedniku Antonu Germku ob rojstveni petdesetletnici, ki jo praznuje dne 11. t. m. (Odobranje.)

Na vprašanje tov. pl. Kleinmayra odgovori tov. Gangl, da porabi — kolikor je njemu znano — uredništvo »Učit. Tov.« Fleretova-Hreščakovo-Pahorjevo izjavo z zadnjega delegacijskega zborovanja.

S tem je bil dnevni red izčrpan. Predsednik tov. Germek zaključil ob 12. opoldne občni zbor.

* Kranjske vesti.

—r— **Beda učiteljstva na Kranjskem** je priklopila do vrhunca. Znani so mi slučaj, ko mora učiteljstvo zastavljati pobotnice že prve dni meseca in to proti nezasišanim obrestim. Kako strada in prezeba učiteljstvo, je itak že znano. K temu naj pride še bolezen, potem je pravi peklen geto! V tem strašnem položaju si bolan učitelj ne more preskrbeti zase in za svoje zdravniške pomoči, ker nihče ne zdravi zastoj; poklicani zdravnik ne gre tja, kjer ne kaže dobrega zaslužka. Edin pripomoček zoper to je, da se ustanovi podporno društvo za obolele učitelje. Naša »Zaveza« naj bi tudi v tem pogledu storila potrebne korake.

»Domoljub« je napisal v 5. števu z dne 31. januarja t. l. te-le besede: »Kranjski učitelj strada mnogokje ob bajno majhnih plačah, ki jo dobiva. Sedaj mu je pa deželni odbor ustavil še tiste draginjske doklade, ki jih je v vojnem času dobival. Samarijan se je usmilil svojega sovražnika Juda, kranjski deželni odbor pa nima usmiljenja do svojega človeka.« Ali Vas nič ne peče vest, gospodje deželni odborniki, ko slišite zaradi svojega nekrščanskega postopanja tako strašno obsodbo!

—r— **Na seji drž. zbora dne 23. januarja t. l.** sta vložila poslanka dr. Ravnihar in prof. Jarc interpelacijo na ministrskega predsednika, finančnega in naučnega ministra v zadevi enkratnega državnega prispevka in zaradi ustavljene deželne draginjske doklade kranjskemu ljudskošolskemu učiteljstvu. Do danes interpellanta še nista dobila odgovora.

—r— **Ali je res?** Vse politične stranke na Kranjskem zahtevajo vedno resnejše in odločnejše, naj se skliče deželni zbor vojvodine kranjske, da položi deželni odbor račun od svojega gospodarstva od l. 1913 sem. Čeravno se godi vse nekako skrivnostno pri deželnem odboru, pride marsikaj na svetlo. Tako smo zvedeli, kako je sestavljal deželni odbor proračun za leto 1918. Poroča se nam, da se je pokazal primanjkljaj 700.000 K. V proračunu so bile tudi učiteljske draginjske doklade za l. 1918. Toda deželni glavar dr. Ivan Šušteršič vzame svinčnik in črta iz proračuna preliminirane učiteljske draginjske doklade, češ, s primanjkljajem ne bomo šli v novo leto 1918 in primanjkljaj se je res na račun ubogega učiteljstva spremenil v prebitok, prav kakor trdi »Resnica«. Nezaslišana krutost je to, ki mora imeti zle posledice. Vsaka krivica se je še masčevala, in se bo tudi ta, ki se godi kranjskemu učiteljstvu.

—r— **Znamenje razmer.** »Učit. Tovariš« je prinesel v 2. letošnji št. nekaj vesti iz ljudskošolske službe, ki zaslužijo malo komentarja. Imenuje se 16 oseb, med temi umrli Srečko Malenšek in oboleti tovariš Josip Azman. Enajst ženskih učnih moči se nastavi, tri dobe zaradi boleznih dopust. Potrebujete li še več dokazov, da bo Kranjska kmalo brez moških učnih moči? Vprašajte kogarkoli in mu zatrjujte, da skrbje vodilni deželni krogi za korist naroda — nihče Vam ne bo tega verjel! Tam na Bleiweisovi cesti govori le eden, vsi drugi le — kimaajo. Ali pa ta dela in govori za blaginjo slovenskega naroda? Na to vprašanje lahko da vsakdo sam odgovor.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Marija Schwarzova je nameščena za suplentinjo na Jesenicah, Cirila Černetova na Bledu in bivša začasna učiteljica Vida Božičeva v Zagorodacu; učitelj na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani Fran Gale ima zaradi boleznih dopust; na II. mestni deški ljudski šoli je imenovan za začasnega učitelja Janko Lenarčič, za začasno učiteljico pa Ljudmila Slanovec.

S Cola nad Vipavo nam pišejo. Pri šolskem vodstvu na Colu nad Vipavo je bilo podpisana VII. vojnega posojila 22.000 K. Pač lep uspeh, ako se pomisl,

da se je po posredovanju omenjenega šolskega vodstva podpisalo v tem šolskem okolišu že nad 130.000 K vseh vojnih posojil, kar nam je v dokaz, da stori ljudskošolsko učiteljstvo vipavske doline v polni meri patriotsko svojo dolžnost.

Nekaj pa je, česar pogrešajo učitelji v vipavski dolini: nimajo nikakoršne organizacije. Povsod ima Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva svoja okrajna učiteljska društva, le na nas so vsi pozabili. Kaj nam pomaga Postojnsko učiteljsko društvo, ki spi in ne da od sebe nikakoršnega življenja. Ako bi tudi delovalo to društvo in prirejalo zborovanja, bi se jih zaradi prevelike oddaljenosti ne mogli vdeleževati, ker bi bilo to združeno s prevelikimi stroški. Učitelji v vipavski dolini nimamo nikakoršnih zborovanj, ne moremo priti do potrebnih knjig, osamljeni tavamo brez vsake pomoči. Okrajne učiteljske knjižnice v Postojni se ne moremo posluževati, ker le težko dobimo knjige zaradi velike oddaljenosti. Vipavski sodni okraj je že po naravi popolnoma izoliran od drugih delov Kranjske, zatojre ne moremo imeti nobenih stikov z drugimi učiteljskimi društvi. Zato naj se izloči učiteljstvo vipavske doline iz Postojnskega učiteljskega društva in si ustanovi lastno društvo ter pristopi k Zvezi. S tem bi nam bilo jako ustrezno. K Vipavskemu učiteljskemu učiteljskemu društvu bi lahko pristopili tudi bližnji tovariši goriške vipavske doline, ki jim je tudi jako oddaljen sedež Goriškega učiteljskega društva. Deželne meje nas k temu koraku ne smejo zadrževati v sedanjih časih. Stvar bi se gotovo dobro obnesla in obrodila obilen sad. Le začeti je treba. Vodstvo Zaveze prosimo, da naj stori v tem pogledu potrebne korake.

—r— **Tovariš iz vipavske doline** nam je govoril prav iz srca. Njegov nasvet je vreden vsega uvaževanja in bo, če se uresniči, v veliko korist napredku ljudskega šolstva in v blaginjo tamošnjega učiteljstva.

Že pred leti se je poudarjalo na nekem zborovanju Zavezine delegacije, da imajo nekatera Zvezina društva na Kranjskem prevelik okoliš, zato se učiteljstvo le slabo vdeležuje društvenih zborovanj in prireditvev, ker ni prometnih sredstev in je vdeleževanje sicer zvezano z velikimi stroški. Vodstvu Zaveze se je naročilo takrat, da naj skuša ustanoviti v prvi vrsti za vipavski in škofjeloški sodni okraj posebna učiteljska društva. Zaradi krajevnega patriotizma so se uprli takrat nekateri učitelji v dotičnih okrajih in vodstvu se stvar ni bila posrečila, ostalo je pri starem. Ker so se vipavski tovariši sedaj sami začeli zavzemati za stvar, upamo, da ustanovimo v najkrajšem času Učiteljsko društvo za vipavski sodni okraj. Današnjega dopisnika prosimo, da naj se obrne po informacije na vodstvo Zaveze, ki mu bo radevolje šio na roko z besedo in dejanjem. Le pogumno na delo!

Dne 26. decembra 1917 je umrl tov. Josip Polanc, učitelj v Radečah pri Zidanem mestu v najlepši moški dobi star komaj 38 let. Leta 1916 je bil potrjen in januarja 1917 je odšel k vojakom. Doma je moral zapustiti ženo in 10 nepreskrbljenih otročičev. Kmalu po vpoklicu mu umrjeta dva otroka, kakor se trdi le zaradi slabih gnotnih razmer. Bolan že prej, je bil kot tak videljen k marškompaniji in z njo je odšel na italijansko bojišče, kar je pospešilo njegovo zgodnjo smrt. Dobil je 14-dnevni dopust, a vrnil se ni več. Neusmiljena učiteljska bolezen ga je zgrabila in položila v posteljo. Po dveh tednih je zapustil ženo in 8 nepreskrbljenih otročičev ter se preselil v večnost. Služboval je na Dobovcu pod Kumom, v Bučeh vasi, v Loškem potoku, Starem in Novem kotu in nazadnje v Radečah. Vsi, ki so z njim občevali, so spoznali, da je bil blaga in dobra duša. Tovarišem je z največjo vneto ustregel vsaki želji. Bodi blagemu tovarišu, učitelju-mučniku ohranjen med nami časten spomin!

—r— **Odlikovanje.** Naš tovariš Ivan Kocijančič, nadučitelj v Bučeh vasi, ki služi že četrto leto na fronti, je imenovan za stotnika in odlikovan s Signum laudis. V poletju 1917 pa je dobil zlati zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetlinje! Čestitamo!

—r— **Slovensko učiteljstvo v vojne svrhe.** Za oslepele slovenske vojaške v Gradcu sta nabrala g. Rudolf Est. nadporočnik in tov. Darko Sterk, učitel v Radečah 223 K 76 h.

—r— **Evropski škandal.** Danes dne 1. svečana l. 1918 sem delal prošnjo za po-višek vojaške podpore neki begunki iz Goriške, ki ima šest otrok. — Dobiva že sedaj mesečne podpore 297 K; beri dvastodevetdesetdeset kron; poleg tega dobiva pa še tudi begunske podpore dnevno 2 K. — Poznam pa nadučitelja s 23 službenimi leti z 11 otroki, ki

pa je dobil dne 1. februarja 1918. l. — 182 K. beri enstoosedesetdve kroni. — Živela Avstrija! — —e—

Štajerske vesti.

—š— **† Franc Kolletnig.** Dne 19. jan. t. l. je umrl za neko operacijo v dež. bolnišnici v Gradcu F. Kolletnig, nadučitelj na slovenski (okoliški) ljudski šoli v Slov. Bistrici v 52. letu svoje starosti. Služboval je tu od l. 1890. Mož je bil slovenskih staršev sin, a uskočil je v nasproten tabor ter se čutil hudega — Nemca, kar je tudi kazal v vsem svojem javnem nastopu. — Upamo, da Kolletnig dobi naslednika, ki bo imel svojstva, ki jih Slovenci upravičeno zahtevamo od voditelja slovenske šole!

—š— **Premene pri učiteljstvu.** Stalni učitelj v Globokem, Avg. Tomič, je postal nadučitelj pri Sv. Antonu. Šolski vodja v Pamecu v Slovenjgorskem okraju je postal začasni učitelj v Šoštanju, Martin Vrečko. Stalna učiteljica sta postala na svojih mestih Karel Urbich, začasni učitelj pri Sv. Jakobu v Slov. Goricah ter Karel Namestnik, začasni učitelj v Teznu pri Mariboru.

—š— **Čudno imenovanje.** V Kostr. n. na Štajerskem je bil nekdo imenovan za nadučitelja, ne da bi bila služba razpisana in da bi bil krajni šolski svet kaj vedel o tem. Kako opraviči to svoje čudno postopanje c. kr. deželni šolski svet za Štajersko?

—š— **Delo učiteljstva na Dolu pri Hrastniku za »Rdeči križ« in druge vojno pomožne svrhe.** I. Rdeči križ: 1. zbirka učiteljstva 325,28 K. 2. zbirka učiteljstva 140,06 K. Nabrana članarina 208.— K. Zbirka učencev posebej 42,41 K. 1% prispevek učit. plač 87,21 K. Šol. ravnatelj Ant. Gnus daroval še posebej 73,60 K in nabavil za stranke 60 srečk v vrednosti 1800.— K, skupaj 2686,56 K. II. vojaški dnevi: 1. zbirka učencev 27,34 K. 2. zbirka učencev 22,52 K, skupaj 49,86 K. III. Zaklad za vdove in sirote: 1. zbirka A. Gnus 25,40 K, 2. zbirka A. Gnus 22.— K, skupaj 47,40 K. IV. zbirka kovin po učencih 82,80 kg. V. Učenci nabrali 60 kg. VI. Zbirka volnenih in drugih odpadkov 598 kg. VI. Deklice izdelale zapestnic, nogavic, dokolenice itd. iz volne v vrednosti nad 400 K, ki jih je nabral A. Gnus. VII. Po posredovanju šol. ravnatelja A. Gnusa so podpisale stranke: I.—IV. voj. posojila 110,500.— K, V. voj. posojila 184,000.— K, VI. voj. posojila 64,300.— K, VII. voj. posojila 279,500.— K, skupaj 637,300.— K.

—š— **Na ljudski šoli pri Sv. Marjeti niže Ptuja** se je nabralo za vojne namene do 1. januarja 1918: 1736 K 50 h. V »Učit. Tovarišu« je bilo izkazanih že 924 K 71 h. Na novo je nabranih torej 811 K 79 h. — Pri šolski nabiralnici se je nabralo za VI. vojno posojilo: 30.600 K in VII. vojno posojilo: 55.400 K.

—š— **Učitelji kot revizijski organi.** V smislu odredbe naučnega ministrstva je štajerski deželni šolski svet naročil vsem okrajnim šolskim svetom, da se učitelji ljudskih in meščanskih šol ne smejo več porabljeni za posle, ki niso v zvezi s šolskimi zadevami, ker — četudi so morali v javnem interesu — taki posli vplivajo škodljivo na šolstvo in oškodujejo ugled šole in učiteljstva (n. pr. revidiranje prtljage, iskanje kovinskih predmetov v zasebnih stanovanjih in drugo). Pozno je prišlo spoznanje, in upamo, da bodo okrajni šolski sveti si vzeli naročilo dež. šol. sveta k srcu!

Tržaške vesti.

EMIL PAKIŽ.

Dne 21. januarja t. l. je umrl v Sv. Križu poleg Trsta po kratki bolezni v čvrsti moški dobi tovariš Emil Pakiž, voditelj tamkajšnje mestne ljudske šole. — Vnet za šolo in za svoj stan, je posvečal vse svoje darove in moči vzgoji mladine ter uspešnemu delu med ljudstvom, ki ga je zaradi njegovih vrtil in njegove požrtvovalnosti cenilo in spoštovalo. Posebno v težkih časih, ki jih je moral Sv. Križ trpeti med sedanjo vojno z Italijo, je bil trpečemu in zbeganemu prebivalstvu moder svetovalec in pomočnik. S svojim delom in z vsem svojim življenjem si je zagotovil trajen spomin v srcih hvaležnega naroda! Pa tudi nam je bil vedno zanesljiv tovariš in zvest prijatelj, zato nam je hudo, da nas je moral tako naglo ostaviti. Blag ostani njegov spomin v naših vrstah! Bodi mu lahka domača zemlja!

—t— **Tovariš Anton Germek,** učitelj pri Sv. Ivanu in predsednik Učiteljskega društva za Trst in okolico, praznuje dne 11. t. m. petdesetletnico svojega rojstva. Tovariš Germek, rojen Tržačan, uživa v

vseh krogih tržaških Slovanov največje spoštovanje, ki si ga je pridobil s svojim neumornim, požrtvovalnim delom v splošno moralno in materialno korist slovenskega življa Trsta in okolice. Kadarkoli in kjerkoli je bilo treba poprijeti za delo in žrtvovati v skupno blaginjo fizične sile in gmožna sredstva, je stal vedno v prvih vrstah narodnih mesečnih delavcev tovariš Gernmek — večkrat pač v svojo škodo! A to ga ni nikoli oviralo, da ne bi vedno z dejanjem izpričeval svoje narodne zavednosti — tako tudi v tistih težkih časih, ko je slovensko magistratno učiteljstvo smelo komaj dihati pod pritiskom laškega liberalnega gospodstva. Lahko rečemo, da se glasi izraz ljudske sodbe: »Bodi značaj, kakor je Gernmek!« — Posebno marljivo in vneto deluje tov. Gernmek v kraju svojega službenega delovanja, pri Sv. Ivanu. Tamkaj ga pozna vsak, kdor išče pomoči, podpore in navsveta. Svetoivanskemu Sokolu je starosta in svetoivanskemu Narodnemu domu je predsednik. Okrog svojega priljubljenega Gernmeka se zbirajo vsi Svetoivanci ob vseh veseljih in žalostnih prilikah, iščejo v njem zaslombe in izpodbude v boju za obrambo narodnih in vseh drugih interesov javnega in zasebnega značaja. Zlasti v dobi vojne je izvršil toliko dobrotvornosti — posebno vojnim sirotam v korist — da se lahko ponaša z zavestjo v polni meri storjenih delovnosti. — Kot učitelj deluje že trideset let ter je s svojim plodnim delovanjem vzgojil že celo vrsto zavednih slovenskih mož. Gernmek ljubi svoje učence; nagiblje se do njih v očetovski vdanosti, zato se ga pa mladina oklepa z zvestobo in iskrenostjo, ki je najlepši sad plemenitega učiteljevega vzgojnega dela. — V naši stanovski organizaciji je tovariš Gernmek na dobrem glasu kot tovariš in organizator. Odkritosrčnost nasproti vsakomur, neizprosna doslednost v narodnih in demokratskih načelih, slovenski značaj v dejanju izkazovanega tovarištva: iz tega obilježja njegovega bistva se odraža izrazita njegova osebnost! Svojim tržaškim tovarišem in tovarišicam je ustanovil učiteljsko društvo, ki mu je sedaj predsednik — mož na svojem mestu! Vse, kar mu nalaga dolžnost in dela stanovska zavednost, stori brezpogojno, hitro in temeljito. Prospiranje naše celotne organizacije mu je neprestano v mislih — vzpodbuja in vneša na vse strani, da bi bil naš krog čim večji po številu in čim popolnejši po stanovski zavednosti. V tem pogledu je strog nasproti samemu sebi, a takisto je strog proti vsakomur, ki se hoče imenovati naprednega slovenskega učitelja. Polovičarstva ne pozna! Srečali smo ga že na premočnih Zaveznih skupščinah, kakor tudi se ni nikdar stiskal doma, kadar je bilo treba manifestirati za narodne potrebe, koristi in pravice. Tako ga gledamo sedaj na tržaškem delu za razvoj in napredek tržaškega slovenskega šolstva. Kdor je prišel kdaj v njegov dom ter videl ljubeznivost in gostoljubnost Gernmekovih svojcev, ta se je preveril takoj, da ga objema prijazna domačnost slovenskega učitelja in slovenskega Sokola. Udarci težkega življenja so s pekočo boleštno padali tudi na njegovo srce, a zdobili niso njegove odporne sile. Skovali so temveč krepko, samozavestno individualnost, ki so ji v duši korenine in v osebni izraz. Da pozna in podpira vso slovensko književnost, je pri možu takega močnega značaja umevno samo ob sebi, a prav tako je temeljito poučen v vsej slovanski in italijanski literaturi. — Svojemu zvestemu prijatelju in tovarišu Gernmku ob petdesetletnici njegovega rojstva presrečno čestitamo, želeč vsemu njegovemu delu in prizadevanju najlepših uspehov! Z nami vred ima tov. Gernmek ponosno obrnjene poglede v bodočnost, ki proseva skozi morje lastnega in narodovega trpljenja in naših bolečin! V delo zatopljen in za delo pripravljen — tako čaka slovenski učitelj tega, kar mora priti! Na zdar!

—t— **Odlikovanje.** Tovariš Ivan Danev, šolski voditelj pri Sv. Ivanu, je odlikovan s križcem za civilne zasluge. Čestitamo!

—t— **Vrnitev.** Tovariša Andrej Čok in Ivan Dimnik sta se po triletnem vojaškem službovanju vrnila na svoji učiteljski mesti v našo sredo. Pozdravljena, ljuba tovariša, na slovenskih tržaških tleh! Sedaj pa z uma svetlim mečem na delo za blago naše mladine!

—t— **V dnešne stavke** so begale po tržaških ulicah cele jate nedoletnih otrok obojega spola. Ta mladina niso bili iz slovenskih šol. Slovenska šolska mladina je redno hodila v šolo in se lepo učila. To je treba povedati, da ne bi kdo po krivem sodil nedolžnih.

Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

Splošni vestnik.

Novo učilo. C. kr. patent. Dunaju je podelil tovarišu Al. Fromu, učitelju pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah patent (štev. 75.369) na učilo »stavnica in računilo«, ki se izda po vojni. Uradna učit. konferenca za mariborski, slovenjebistriški in šentlenartski okraj je že leta 1914 soglasno označila to učilo kot najizbornejši pripomoček za igrajoče priučenje čitanja, pravopisja, računanja, pisanja in risanja v elementarnem razredu delovne šole ter sklenila sčasoma uvesti »Fromovo stavnico« v vseh toskrajnih šolah.

Shod zaupnikov narodno-napredne stranke. Dne 2. t. m. se je vršil v veliki dvorani Mestnega Doma v Ljubljani shod zaupnih mož kranjske Narodno-napredne stranke. Od vseh strani so prihili zaupniki na shod, vsi stanovi so bili častno zastopani. Krasno uspeli shod se je vršil v znamenju narodne svobode, ujedinjenja naprednega jugoslovanskega in demokratičnega našega javnega življenja. Vsi poročevalci so izborni rešili svojo nalogo. Stavljeno je bilo več resolucij, ki so bile z velikom odobravanjem soglasno sprejete. Posebno je navdušil zborovalce predlog, da se razdruži stara Narodno-napredna stranka in ustanovi nova **Jugoslovanska demokratiška stranka**, ki imej o veliki moči letos svoj ustanovni občni zbor. Tako se bližamo korak za korakom k ujedinjenju jugoslovanskega troimenškega naroda. Vsak posameznik in vsi stanovi skupaj na delo za lepšo in boljšno našo bodočnost, za ustanovitev svobodne jugoslovanske države pod žeslom habsburške dinastije.

Nov list. Danes teden je išla »Domovina«, poljudni tednik za gospodarstvo, kulturo in politiko. Nadomestil naj vrzeli, ki je nastala vsled prenehanja »Slovenskega Doma«, »Našega Glasu«, »Narodnega Lista«, »Sočee« in »Primorca«. »Domovina« bo posvečena boju za samostojno jugoslovansko državo. Začrtana je pot, po kateri se razvija kulturno, gospodarsko in politično življenje v bodoči Jugoslaviji. — »Domovina« izhaja v »Narodni tiskarni« v Ljubljani. Upravništvo in uredništvo je v Sodni ulici štev. 6. Naročnina znaša za tekoče leto 12 K, za polovico 6 K. Posamezne številke 24 h. Zanimiv list priporočamo v mnogobrojno naročanje.

Književnost.

Fran Milčinski: Tolovaj Mataj in druge slovenske pravljice. S 15 risbami Ivana Vavpotiča. — 1917 v četrtem letu vojne — da bi bilo zadnje — in vojna zadnja! — Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Natisnila »Narodna Tiskarna«. Str. 147. Cena 5-20 K in 10% knjigotržne draginske doklade. — V tej zbirki nadaljuje Milčinski z vencem pravljic, ki ga je začel povijati iz cvetja narodnega blaga s Schwennerjevo izdajo. Tudi to delo mu je uspelo oblikovno in vsebinsko. Snov je spretno obdelana v tehnični narodne pravljice (npr.: preteklo je devet dolgih mesecev, desetega en dan; ali: preteklo je devet let, desetega en dan, kar se večkrat ponavlja). Besedni zaklad je bogat in pester. Pravili so mi, da so morali bralci na pomoč jemati Pleteršnikov slovar: ena zakladnica odpira vrata v drugo zakladnico; vendarle smo bogati! Spominjam se ob tej priliki, kar mi je pravil pokojni Anton Medved. Pravil mi je, kako je iskal po Pleteršniku jekla in kremena, da je gradil z njiju močnost in vekovitost verzov svojih dram (Kacijanar, Za pravdo in sree). Milčinski ljubi po večini resno, plemenito snov (ljubezen staršev do otrok, ljubezen otrok do staršev; junaštvo, poštenost, odkritosrčnost, značaj); a celo tam, ko je sila in prilika strašna in divja, ljubeznivo zapoje sviralo njegovega lahkega, prirodnega humorja, ker je ravno zaradi tega tako učinkovit, ker je samoroden in zato povsod uspešno doigra svojo vlogo, kamorkoli mu naravna streljica in kjerkoli mu odpre torbo ekonomični režiser. »Poldruga Martina« sem slišal že od matere doma v otroških letih; smejal sem se nerodi, ko je metala volovske oči po cerkvi. In danes nič manj dobrodejno ne deluje knjiga name, ker je dajanje tako izrazilo, da prezremo njegov izvir — v temo zatopljenega duha. Zato je učinek smeh, namesto da bi bilo pomilovanje. Enako je z Butaleci, ki bi jih pa rajši ne videl v knjigi. Vsaj »Imenitna kupčija« bi morala brezpogojno iz nje, ker odločno kvari okus. Kakor nam pričajo obe knjigi Milčinskega pravljice, je naš životvorni pravljicar temeljito udomačen v bogastvu naše narodne pesmi. Ali bi ne bilo hvalevredno delo, da izbere in izda v originalu tiste, ki se mu zde primerne krogi, kateremu je napisal svoje pravljice v prozi? Mislim da! — Knjigo je opremil z risbami Vavpotič, umetnik dobrega slo-

vesa. Večinoma hvali tudi to delo mojstra. A nekaj ilustracij je pretemnih in prenašanih, da »od dreves ne vidimo gozda«. Taka je druga slika k »Tolovaju Mataju«, dalje »Sojenice in eigan« in »Jurko je iskal strahu«. To sodbo mi narekujejo reprodukcije. Original bi utegnil soditi drugače. V splošnem je knjiga med najlepšimi, ki nam jih je dal vojni čas. Tista hrupna in kramarska reklama je bila čisto odveč. Kvečjemu, da je učinkovala nasprotno: razočarala je tistega, ki sodi delo po reklamam!

E. Gangl.

Poslano.

Upravništvo »Popotnika« je priobčilo v zadnji štev. »Učit. Tov.« poslano, ki mora podpisani upravni svet nanje odgovoriti.

Vojne razmere so hudo pritiskale na naš zavod — na nobenega drugega v Ljubljani ne tako! Bila je nevarnost, da propademo. Od 35 uslužbencev nam jih je ostalo 8; to število se je sedaj dvignilo na 19. Stavni stroji so morali stati, ker ni bilo plina. Neverjetne težave so z dobavo papirja. Hodili smo križev pot, dokler nismo dobili nekaj premoga. Vzlic temu smo vzdržali. Poravnali smo vse menice, in vse obresti, t. j. čez 20.000 K; poleg tega pa plačali še dolga K 23.312.—. Vsako soboto je treba uslužbeno osebje redno izplačevati. To in pa drugi upravni stroški nas so stali leta 1917 nič manj nego K 42.855-79. Če bi ne imeli naročil tudi iz neučiteljskih krogov in točnih plačnikov, bi vsegatega ne zmagali.

Pomagala sta nam nov tednik in nov dnevnik, ki smo ju vzeli v tisk, ker poravnata vedno svoje račune teden sproti. Kdor ni bil sam udeležen, ne more imeti niti pojma, koliko skrbi in truda nas je stalo, da smo sedaj na trdnih nogah in se nam ni bati — katastrofe. Razmere so se tudi nam nasproti ublažile, da svobodneje dihamo, dasi nam dela stalne težave posebno dobava papirja. Vse te izredne vojne razmere so naša križda, da nista »Popotnik« in »Zvonček« mogla redno izhajati. Steer tudi slični listi, ki jih tiskajo druge tiskarne, izhajajo z velikimi zamudami. Razmere v naši tiskarni so sedaj toliko sanirane, da sta izšla 3. in 4. številka »Popotnika« ter 11. in 12. številka »Zvončka« ta teden, še ta mesec pa izidejo 5. in 6. številka »Popotnika« in 1. štev. »Zvončka«. Čimprej pridemo torej zopet do rednega izhajanja svojih listov. Storili smo vse, kar je v naših močeh, da vstrežemo predvsem učiteljski organizaciji. Zato smo odklonili mnogo del, ki bi nam donasala redne dohodke. Bolj učiteljska pa ne more biti naša tiskarna, ker smo odgovorni nasproti zadržnikom in nasproti oblastem. In to so velike odgovornosti!

Prosimo potrpljenja in treznega presojanja faktičnega položaja! Bodoči čas dokaže, da smo delali, v korist učiteljstvu, ko smo svoj zavod rešili propada. Mnogo jih je bilo, ki so nas hoteli uničiti. Da se to ni zgodilo, se moramo zahvaliti svojim prijateljem v učiteljskih in neučiteljskih vrstah. Na te računamo tudi v bodočnosti in smo trdno prepričani, da nismo in ne bomo delali atributu svoje tiskarne niti škode niti sramote! Zgodovina teh hudih časov našega zatiranja in denunciranja potrdi resničnost te trditve!

**Upravni svet
»Učiteljske tiskarne«
r. z. z o. j.**

Zavarovanja na vojno posojila za prekrbo otrok z glavnico za opremo in vzgojno rento. Zavarovana glavnica vojnega posojila se izplača po preteku zavarovalne dobe, ki si jo podpisatelj sam izvoli (15 ali 18 let). Umrje li podpisatelj tekom zavarovalne dobe, potem preneha plačevanje nadaljnjih premij, otroku, ki se naj

preskrbi, ali drugi po podpisatelju določeni osebi pa se izplača:

- takoj posmrtnina v izmeri 20% zavarovane nominalne glavnice,
- tekem vse ostale zavarovalne dobe vzgojna renta v letnem znesku 20% zavarovane nominalne glavnice,
- koncem zavarovalne dobe zavarovana nominalna glavnica vojnega posojila kot opremljeni kapital (dota).

Plačila pod a) in b) se izvrše v gotovini. Izplačila niso odvisna od otrokovega življenja. Ako otrok umrje, se nadaljujejo na željo podpisatelja ali njegovih postavnih naslednikov drugemu otroku ali pa tudi poljubni drugi osebi, ki jo je podpisatelj določil.

Zavarovanje je veljavno v polnem obsegu od prvega hipa dalje za primer smrti. Za vojake na bojišču ni plačati za zavarovanja do K 10.000 nikakega povška, za višje zneske je vojni povisek zelo zmeren.

Premije so skrajno nizke. Potrebna je zdravniška preiskava.

Primer: 32-letni mož zavaruje svojemu 2-letnemu otroku za dobo 18 let (torej do 20. leta, glavnico K 10.000 kakor tudi posmrtnino in vzgojino po 20% glavnice, t. j. po K 2000. Letna premija znaša le K 491.20.

Ako umrje podpisatelj v drugem zavarovalnem letu, se izplača: takoj posmrtnina K 2000 v gotovini, 16 zaporednih let vzgojna renta letnih K 2000, t. j. K 32.000 v gotovini, skupaj torej K 34.000 in po preteku 18 letne zavarovalne dobe še K 10.000 nominala vojnega posojila za vsa ta visoka izplačila se je plačalo na premiji vsega skupaj le K 982.40!

Premije se morajo poravnati tudi za vso zavarovalno dobo na enkrat v naprej, pri čemer se računi 4% diskonta. V primeru podpisateljeve smrti se povrnejo tudi vse neuporabljene diskontirane premije.

V zgoraj podanem primeru bi bilo plačati enkratno premijo K 6233.90. Umrje li podpisatelj v 2. pogodbenem letu, potem se izplačajo po njegovi smrti že omenjeni zneski in takoj tudi neuporabljene del enkratne premije K 5676.95. Skupaj bi prejel dedič celih K 39.676.75 v gotovini in K 10.000 nom. vojnega posojila.

Popolnejše in cenejše oskrbe družine si sploh ne moreš misliti!

Enkratna premijska predplačila se morejo poravnati tudi z vojno-posojilnimi papirji VII. ali prejšnjih emisij. Kdor ima take papirje, more podvojiti svoje doseganje podpise brez vinarja gotovine, naložiti svojo vsak hip likvidno glavnico na visoke obresti, koristiti domovini in poskrbeti poleg tega še za svoje drage.

Pojasnili o le-tem zavarovanju, o vojnem zavarovanju in o drugačnih zavarovanjih na vojno posojilo brez in z zdravniško preiskavo dajejo in predloge sprejemajo: **deželna poslovalnica** c. kr. avstr. vojaškega zaklada za vdove in sirote, zavarovalni oddelk, Ljubljana, Frančevo nabrežje I. okrajne poslovalnice v vseh političnih okrajih in njih pooblaščenca.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Gesto: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. januarja 1918 K 12.062-57.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.